

A futó ószintén sajnálta, mikor az aggastyán a Földközi-tengernél búcsúzásra nyújtotta a kezét:
— Vigasztalhatatlan vagyok, de el kell válnunk. Egyiptomban már jártam és most semmi kedvem sincs újra lemenni.

Egy várakozó vitorlás felé mutatott:
— Önt majd átviszi egy hollandi kollégám, szintén régi bolygási szakember. Sajnos gyakran énekel operaáriákat, de hát nincsen ember hiba nélkül.
Vasdinyei megszorította a kezét:
— Engedje meg, hogy legalább az elválásnál bemutatkozzam: Vasdinyei Jenő, Ferencvárosi Torna Club.
Az öregember megemelte széles karimájú fekete kalapját, most derült ki, hogy a haja állandóan lángban áll:
— Áhászverus, egyetlen kivüli. Valahol majd még összefutunk — mondta és elkanyarodott Portugália felé.

Időnként hirdetőtáblákat akasztottak a mellére és a hátára, bizonyos összegeket fizettek érte, bár tudta, hogy ez ellenkezik az amatőr sporterkölcscsel, mégis kénytelen volt elfogadni, mert a dzsungelben semmiféle frissítőhelyek nem mutatkoztak.

Már jól bent járt a dzsungelben Gumipart nyugati tartományának területén, mikor egyik este néhány néger szaladt utána, Vasdinyei azt hitte, fináncok, el volt szánva rá, hogy drágán adja az életét, esernyőjét és néhány piasztérét, de mikor üldözői közelebb értek, megnyugodva látta, hogy csak közönséges martalócok. Ok jóval kevesebbel be szokták érni.

Vasdinyei pénzét a vezetőjük felé nyújtotta, de az tagadólóg rázta a fejét:

— Nem kérünk tőled semmit, Erős Láb, sőt mi adunk neked néhány mézes lepényt. Egyetlen kívánságunk, hogy a határon túl fogyaszd el.

A futó megköszönte az eleséget és az esernyőnyél kompójára akasztotta. Igéretéhez híven átvitte a határon és ott akart nekilátni, mikor váratlanul egy másik horda rohanta meg. Elvették tőle a lepényeket, széttépék, belsejükből Vasdinyei legnagyobb megdöbbenésére egy kókuszháncsra irt titkos üzenet került elő.

A főnök elolvasta, elégedetten megnyalta a szája szélét, rövid utasítást adott ki, néhány perc múlva az összes kasszánya és az állami hivatalnokok fűkunyhói lángoltak a környéken. A főnök hálásan szorongatta Vasdinyei kezét:
— A Gumiparti Forradalmi Nagytanács nevében köszönjük a szolgálataidat, a gonosz luxemburgi gyarmatosítók határőreit nem tudtuk volna másképp félrevezetni. A tam-tam dobszolgálatunk nem megbízható, mert az elnyomók egy zavaró dobos müködtetnek a Rágós Misszionárius csúcsnál. Pihend ki magad, addig mi belesütjük a lepénybe a válasz jelentést.

— Vissza kell mennem? — kérdezte megdöbbenve Vasdinyei.

— Természetesen. Mi már össze is állítottunk a számódra egy kis menetrendet. Naponta háromszor közlekedsz ingajáratban köztünk és a nyugati országokban harcoló felkelők között. Tőlünk reggel hat óra húsz perckor indulsz, a határig gyorsított szerelvénynek számítsz, azon túl minden görbe kókuszánál megállsz. A nyugati országokban közvetlen csatlakozásod van a kilenc óra tizenkét perces vasúti szabotázhhoz. Ellenjáratban ebéd után közlekedsz...

Vasdinyei csak a forradalom győzelme után folytathatta a versenyt. Az új vezetők megpróbálták maradásra bírni, felajánlották neki, hogy legyen országos egészségügyi vándorkiállítás, vagyis mellén és hátán felvilágosító táblákkal járja be a falvakat, de a futó visszautasította ezt a megajánlást. Erdemeiért naptárral és egy vekkerrel ajándékozták meg, Vasdinyei egyiket a jobb, másikat a bal csuklójára erősítette, így végre ellenőrizni tudta a részidőket.

Még egy évtized sem telt el azóta, hogy az indító pisztolyvése útnak indította a Safranek fivérek emlékversenyt, de Vasdinyei már kezdte elveszíteni a kedvét. Már nem élvezte az útmenti bogók pompás fanyar ízét, egyre jobban kínozták a magányosság is, egy tükröt szerelt az arca elé és önmagával beszélgetett.

Egyik nap leírhatatlan öröme a fűkörben közeledő futókat látott feltűnni a háta mögött. Az élboly hamarosan elérte őt, Vasdinyei megkérdezte az egyik éllóvast:

- Milyen verseny ez?
- A Safranek fivérek emlékversenyt.
- Az 1958-as?
- Süket. Az 1963-as.

Vasdinyei előrehajította a naptárát. A távolban feltűnt a hevesvezekényi cél, de a futó legnagyobb csodálkozására nem érezte a várt megkönnyebbülést, végiggondolta életé várható alakulását, nem volt nagy kedve újra beállni a vilamosvezetői csengő mögé és újrakezdeni reménytelen rövidtávú versenyét. Egyébként sem szívesen szakadt volna el a nap után változó tájaktól, a végtelen országutak jegegyeitől.

Az élboly meghozta a hírt, hogy Vasdinyei ennyi idő után mégis befut a célba. Izgatottan várta őt az atlétikai szakosztály vezetőivel, Fehér Zolival és Zöld Ferivel, kerítettünk egy használt babérszörűt is, hogy a nyakába akasztsuk. Vasdinyei azonban a célba beérkezve nem állt meg, hanem lendületes léptekkel továbbfutott Asoththalom—Otróhacs irányába és alakját hamarosan elnyelte egy közepes porfelhő.

Viharos éjszakákon, mikor a hatalmas kamionok is félve húzódnak be a biztonságos garázsokba, Európa nagy országútjain néha még feltűnik egy magányos futó. Kezében kopott esernyőnyelet szorongat, melyről a szél már rég letepte a huzatot, mégsem rettenik meg a villámok és az előtte keresztbezuhanó faóriások, egyenletes léptekkel fut várostól-városig.

A szél ősz szakállát a dereka köré csavarja, eltakarja vele a foszlányokká hasadt zöld mezt, futócipőjének talpa már rég levált, csupasz lábnyomainak lenyomata ott maradt a vizes aszfalton.

Ha érkezésének híre elterjed, orgonaszó és latin ének hallatszik ki az országút menti templomokból, a nép bolygó léleknek tartja és misét mond érte. A rendőrség pedig különféle csapdákat és kelepceket állít fel, de a futó alig változtatva lépéseinek ritmusán, átsiklik az akadályok fölött és eltűnik a viharban, soha senkinek sem sikerül kivallatni őt: honnan jön és merrefelé tart?

VÉLEMÉNYÜNK SZERINT

ÚJDONSÁG ÉS ÖRÖM

Íme egy hír a legújabb rádió-újságból: „Friedrich Dürrenmatt: Drámák. Korunk egyik legizgalmasabb drámaszerzőjének életművéből gazdag válogatást kínál a kötet, Újdonság A vak című, költői szépségű színmű és — aminek különösen örülünk — rádiójátékot is tartalmaz a kötet.”

Elgondolkodtató közlemény. Kár, hogy a Dürrenmatt-kötet szerkesztői nem olvasták egy-két évvel korábban. Ebben az esetben bizonyára nem hagyták volna ki „A vak” című színművet, és gondoskodtak volna arról is, hogy a hír megalkotójának különös örömet tényekkel támogassák alá. A könyvben ugyanis egyetlen rádiójáték sem található.

Gyakran tűnöktem már azon, mi mindennek tud örülni az ember, amíg él. A mazochista például a verésnek örül, a nyomozó a bűnözőnek, a sírásó a hullának — én pedig ennek a hírnek. Szímpomatikusnak érzem ugyanis, hogy az az újdonság, ami nincs, és hogy valaki nyilvánosan örül, amiért rádiójátékokat tartalmaz egy olyan kötet, amelyben nincsenek rádiójátékok.

E. I.

FRANKÓBB A FRANCÓNÁL

Lukács György filozófus és esztéta, akivel — mint minden filozófussal és esztétával — lehet egyetérteni vagy nem egyetérti-

ni, de életművével bebizonyította, hogy gyarapítja az emberi tudást és látókört. Mi több: marxista filozófusként és esztétaként tartják számon, és mint ilyenek, figyelnek a szavára világszerte. Művei úgyszólván minden európai nyelven megjelennek (sőt, ázsiai nyelveken is), nem kivétel ez alól a spanyol nyelv sem, annak az országnak a nyelve, ahol jelenleg Európa legreakciósabb államrendje uralkodik. Lukács György Barcelonában katalánul, Madridban spanyolul jelent meg; az Editorial Grijalbo kiadásában látható híres Esztétikája, „Prolegómenos a una estética marxista” címen a madridi könyvkereskedésekben.

Persze, a Madridban kiadott könyvek az egész spanyol nyelvtérületen elterjednek. Ezúttal Lukács György könyvének argentinai „sikeréről” kell beszámolnunk. Szeptember közepén szokatlan látványok voltak tanúi a buenos aires-i postahivatalok látogatói: könyvmáglyákat láttak. A postai alkalmazottak zavartan mentegetőztek: a biztonsági szervek utasítására kell ezrével elégetniük a nem kívánatos könyveket. A máglyára ítélt könyvek között volt Engels „A természet dialektikája”, Beljájev „Varázsszem” című sciencfiction gyűjteménye és Lukács György „Esztétiká”-ja.

Ongania elnök ezúttal megmutatja, hogy ő frankóbb a Francónál; ha a spanyol caudillo generalísimo címet kapott, Onganiának a franquísimo cím dukál. A szó egyszersmind „nagyon ószintét” is jelent, márpedig Ongania legkevesébe sem esztétikus rezsimje Lukács könyvének elégetésével nagyon ószintén bevalotta, hogy még az esztétikától is fél.

Sándor András

HILET
Bornyó Gyula karikatúrái

MOTORIZÁLT KISDED

— Sohasem ismertem a félelmet... Komoly sérülésem még sohasem volt.

Ezt — amint erről az Ország-Világ tudósít — egy Keir Doe nevű „neves angol motorversenyző” nyilatkozta a sajtó képviselőinek. A neves versenyző, aki jelenleg hat esztendő, élete felét töltötte motorozással. Hároméves kora óta 8000 kilométert hajtott. Magyarra fordított nyilatkozata mellett fénykép: Keir Doe a motorján, komplikált ugratás közben, hogy mindenki láthassa: nem egyszerű ugratásról van szó.

Érdekes, engem még e kép látán sem csábít az a gondolat, hogy kéthónapos Gabi fiamból három-négy év alatt komplett motor-őrültet neveljek. (Később sem fontos.) Ebből is látható, hogy nem vagyok elszánt angol autóműszerész, mint a kis Keir atyja, csupán puhány tollforgató, akinek egyébként semmi kifogása az ugratás ellen, feltéve, ha az nem motorral történik, óvodáskorú gyermekkel ez utóbbi nyergében.

De roppant bosszant, hogy ha mondjuk, mégis kedvem volna nyaktörő mutatóványhóst csinálni a fiamból, s éveget vásárolnék neki egy kis Puchot, a csúnya pesti rendőrbácsik olyan büntetést sóznának a nyakamba, hogy... Ebből is látható, ugye, hogy Angliában nagyobb az egvéni kezdeményezés szabadsága, mint nálunk; amihez képest sovány vigasz, hogy nálunk viszont a gyermekvédelem nagyobb.

Lehetőségeink — szemben a csodás nyugati lehetőségekkel — feltétlenül korlátozottak.

Mint nemely autóműszerész atya és nemely hiányos rendelkezés Albionban...

— tim —

EÖRSI ISTVÁN:

Világosság -BAN OLVASTAM Giccs és halál

Az emberiség nem bánik valami jól a halottaival. Saját keserű pusztulását megédesítendő elviselethetetlen szellemi szirupba mártja őket. A legkiválóbb visszaélések — a roppant piramisok — kimennek a divatból, viszont a balzsam a reneszánszát éli, és tartja magát az a szokás is, hogy a gyász alkalmából a különféle rendű-rangú érdekeltek bánatosan telítők megukat finom étellekkel. „Halottakról jót, vagy semmit” — mintha különös érdem volna a halál, így hát a rossz írónak csak el kell távoznia az élők sorából, és máris tehetség szállja meg, a gyáva hössé lényegül át, és egy-egy népesebb temetésen a képmutatás és illemdszer zár gyűrűje övezi az igazi gyász szűk magvát.

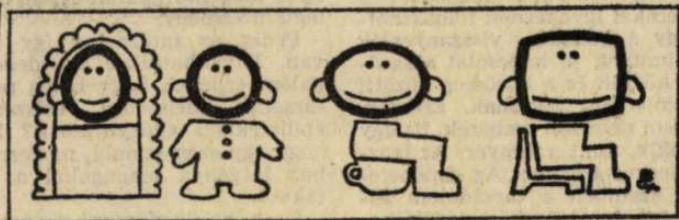
Meggyőződésem, hogy a temetést — a torokszorongató gyász nyilvános körülhordozását — a távoli utókor éppolyan barbár eljárásnak tartja majd, mint mi a régi koroknak azt a kultikus szokását, amely a halott mellé temette fegyvereit és lovát. Csakhogy akkor azt hitték, hogy a halott hasznát veszi ennek, ezért utóvalól még pénzt is adtak neki, amit ma már — bölcsen — mindenki sajnálna megtenni, és ezért az obulusokat inkább a temetkezési vállalatok kapják. A halottak pedig közönyösen hallgatják a beszédeket, amelyek amúgysem az ő megnyugtatósukra készültek, és még előbb közönyösen hunyják le szemüket, és kissé kiképzített arcuk meg sem rezdül, míg utóljára szemügyre vesszük őket.

Abban azonban korántsem vagyok biztos, hogy néhányan — az elenyésző kisebbség, hiszen ők is éltek egykor —, nem kezdenek-e forogni szűk fekhelyükön, ha rejtett úton-módon tudomást szereznek azokról a művészi alkotásokról, amelyek arra hívtak, hogy örök időkre megőrizték emléküket. Hála a hézagos ismereteimet szerencsésen kiegészítő irodalomnak — főként Juhász Ferenc e célra is kiválóan felhasználható költészetének — meglehetősen pontos kép alakult ki bennem sír-esztétikai kultúránk állapotáról. Ezt a képet erősítette meg, egészítette ki és magyarázta Csöregh Eva csodálatos illusztrációkkal ékesített cikke, a „Művészet és giccs a sírok között”.

A szerző nem indít eleve kilátástalan háborút a giccs ellen, mert tudja, hogy ez kulturális-erkölcsi állapotunk, közféléstünk alapvető ténye, kampányszerűen kiirtani csak az emberiséggel együtt lehetne, ami nem volna

kifizetődő megoldás. A halottak környezete nem különbözik elvileg az élőkétől. A művészet és ízlés mindkét helyen kisebbségi pozícióból hadakozik, a pufók kőangyalok a halottak csiricsárá vitrindiszei, az éremlyítő reliefek a falvédő-díszek megfelelői ezenkívül megtalálhatók náluk is az extra-izléstelenül rikoltozó „magyaros” motívumok, csak éppen a külföldiek számára készültek. A halottak szükségleteit kielégítő ál-művészet nem különbözik az élőknek fogyasztására szánt ál-művésztől, közös a mindkét környezetet átható nyárspolgár konvenció-rendszer és presztizshajszja, amelyet nem szüntet meg és még csak meg sem ingat a tulajdonviszonyok forradalmi megváltoztatása.

A cikk írójának abban is igaz van, hogy a sír-giccsnek önéleplező esztétikai csődjében nem a mestersegbeli tudás hanyatlása a ludas, hanem az, hogy a vallás jelképei tartalmatlanná váltak, és az üres forma teatrális pózokhoz folyamodik, hogy pótolja a hiányzó hitet. Ez a tény kapcsolatban van az újkori művészet egyik legnagyobb nehézségével: a kereszténység klasszikus századaiban a lefelé fordított fátkya a halált jelentette, a csiga az Ur feltámadását, a horgony pedig a remény attribútuma volt, bárki közérthetően használhatta őket, de ma — közös jelkép-kincs és jelrendszer híján — minden művésznak önállóan kell szimbólikus jelentőségűvé avatnia mindazt, amit a közösség számára mondani akar. A régi jelkép-rendszer a halottaknál is nyilvánvalóbban, és szintén a feltámadás reménye nélkül halott, új jelképrendszerek pedig nem születtek, illetve — a művészet szempontjából — holtan jöttek a világra. Az emberek viszont ennek ellenére sem szoktak le a halálról, noha tudják, hogy pucér kő-hölgyek, pufók kő-kőkőkösök, kő-állatok, kő-mesélények, kő-hazugságok övezik majd poraikat az egyre növekvő terepen. A Világosság szerkesztősége nyilván felismerte, hogy mennyire megnehezíti ez „utazásunkat a túlsó part felé”, amit az egyik siremleken evg Kháron csónakján csücsülő és fejét — teljes joggal — tenyerébe szorító férfiú szemléltet —, és ezért a tanulmány alá tördeltette Epikurosz halhatatlan mondását, amely szerint „...ameddig mi léteztünk, a halál nincs jelen, mikor pedig a halál megérkezik, mi nem vagyunk többé”. Az olvasottak és látottak után, bizony ránk is fér ez a kis megnyugtató.

FEJLŐDIK A GYERMEK